

ANALYSE

Topgeheim? O, leg maar in de garage

In de VS blijkt de ene president na de andere (huidige, voormalige en voormalige vicepresident) slordig om te springen met geheime informatie. Maar uit voorzichtigheid worden veel te veel stukken als geheim geclassificeerd, met als gevolg dat die classificatie niet altijd meer serieus wordt genomen. Van de vijftig miljoen als geheim aangemerkte documenten zou maar 5% tot 10% daadwerkelijk in die categorie vallen.

→ **PAGINA 10**

POLI

Amerika heeft geen idee hoeveel (zeer) geheime documenten in omloop zijn

Op het resort van Trump, in de privéwoning van Pence en in de garage van Biden zijn de afgelopen tijd staatsgeheimen gevonden, die daar absoluut niet horen. Hoe komt het dat de overheid van de VS zo slordig lijkt te zijn met gevoelige informatie? En waar kunnen nog meer stukken liggen?

De eerste keer dat bekend werd dat bij Joe Biden geheime documenten waren gevonden, begin januari, leek de president er nog enigszins mee weg te komen. De vondst was pijnlijk, zeker, maar het ging om 'een beperkt aantal', vertelde zijn advocaat Bob Bauer begin dit jaar. En de president werkte actief mee aan het onderzoek, verzekerde het Witte Huis.

Heel anders dan bij Donald Trump, zo klonk het bij de Democraten. Want bij de oud-president had de opsporingsdienst FBI, na maanden aandringen om de documenten vrijwillig te overhandigen, uiteindelijk een inval gedaan om dozen vol geheim materiaal veilig te stellen. Een zaak die de Amerikaanse pers breed heeft uitgemeten, want een FBI-huiszoeking bij een ex-president was nog nooit voorgekomen.

CORVETTE

Maar in de afgelopen weken ontspon zich ook rondom Biden een schandaal. Werden de eerste documenten gevonden in zijn kantoor bij een denktank in Washington dat hij voor zijn presidentschap af en toe gebruikte, al snel werd ook materiaal bij hem thuis in Delaware aangetroffen. In zijn bibliotheek, en zelfs in zijn garage vlak naast zijn klassieke Corvette. Met zijn opmerking dat 'de documenten niet op straat rondslingerden' en de 'garage gewoon op slot zat', maakte Biden zich niet populair. Hij was vorig jaar zeer kritisch geweest over Trump. 'Volkomen onverantwoord', had hij gezegd over zijn voorganger en diens behandeling van geheime documenten. De huidige president kon nu maar beter een toontje lager zingen, klonk het.

En paar weken verder is dit inmiddels niet alleen een schandaal meer van (vroegere) pre-

sidenten. Mike Pence, vicepresident onder Trump, bleek ook wat spullen thuis in Indiana te hebben liggen die hij niet had mogen meenemen aan het einde van zijn ambtstermijn.

En ook daar blijft het niet bij. Maar liefst meerdere keren per jaar zouden voormalig ambtenaren van verschillende overheidsinstellingen ontdekken dat ze in het bezit zijn van geheim materiaal en dit aan de autoriteiten overdragen, berichtte persbureau AP vorige week op basis van een anonieme bron.

NATIONALE VEILIGHEID

Die onthulling lijkt bevestigd te worden door een uitspraak van FBI-baas Christopher Wray. Op een persconferentie zei hij onlangs dat zijn opsporingsdienst 'al best wat jaren' bezig is 'met verschillende onderzoeken' naar de verkeerde omgang met geheime documentatie. 'Mensen moeten zich bewust zijn van de regels voor geheime informatie en hoe er juist mee om te gaan', zei Wray. 'Die regels zijn er niet voor niets.'

Informatie die de nationale veiligheid kan schaden en daarom geheim moet blijven, zoals oorlogsplannen, diplomatieke correspondentie of de ware identiteit van spionnen, wordt gerangschikt in drie categorieën. Oplopend in mate van gevoeligheid zijn dat: *classified*, *secret* en *top secret*. Daarbinnen is er weer de subcategorie *sensitive compartment information* (SCI) voor informatie die nog verder afgeschermd moet worden.

De informatie kan zowel op papier als digitaal bestaan. Handgeschreven memo's of e-mails kunnen er bijvoorbeeld ook onder vallen. De toegang tot deze vertrouwelijke informatie is beperkt tot een groep ambtenaren die vooraf gescreend is. Voor ieder ander is het strafbaar dit soort gemarkeerde documenten in te zien.

'Mensen moeten zich bewust zijn van de regels voor geheime informatie en hoe er juist mee om te gaan'

1494 ambtenaren bij zestien instanties hebben de bevoegdheid documenten te classificeren

Er bestaan ook strenge regels voor de hele levenscyclus van deze geheime informatie: hoe het moet worden opgeslagen, fysiek getransporteerd of elektronisch verzonden, wanneer het wordt vrijgegeven of wordt vernietigd. Overheidsfunctionarissen mogen geheime informatie bijvoorbeeld alleen in e-mails bespreken op een speciaal daarvoor ingericht computernetwerk dat beter bestand zou zijn tegen hackers. Dit is de reden waarom Hillary Clinton als minister van buitenlandse zaken problemen kreeg toen bleek dat ze haar eigen e-mailserver gebruikte voor het versturen van bepaalde gevoelige documentatie.

Technisch gezien beslist de zittende president welke overheidsinformatie geheim is. Maar de taak wordt gedelegeerd aan kabinet- en bureauhoofden, die het ook weer verder

delegeren. En hier wordt het troebel. Uit het jaarverslag van het nationaal archief over 2021, de meest recente versie, blijkt dat in totaal 1494 ambtenaren, verdeeld over zestien instanties, de bevoegdheid hebben documenten te classificeren. Daarvan kunnen er 671 een document bestempelen als top secret.

DATABASE ONTBREEKT

Niemand weet hoeveel geheime documenten precies in omloop zijn. Er is geen speciale database voor staatsgeheimen, zo waarschuwt expert Oona Hathaway van Yale Law School en voormalig speciaal adviseur bij het Pentagon. In The New York Times zegt zij dat ambtenaren liever het zekere voor het onzekere nemen om problemen achteraf te voorkomen. Daardoor wordt te veel materiaal als geheim bestempeld.

Naar schatting worden jaarlijks vijftig miljoen documenten geclassificeerd, terwijl dat volgens Hathaway in slechts 5% à 10% echt nodig is. Dat zijn de documenten die vallen in de categorie top secret en die bijvoorbeeld nucleaire codes bevatten, of onderschepte communicatie van landen buiten de VS over ophanden zijnde militaire operaties.

Of Biden en Pence informatie van dit kaliber thuis hadden liggen, is onduidelijk. Van Trump is dat wel bekend: vanaf zijn resort Mar-a-Lago zijn tenminste 25 top-secretstukken met SCI-markering door de FBI meegenomen.

STRAFBAAR

Een van de gevaren van het overkwalificeren van informatie is dat de gegevens niet altijd meer serieus worden genomen. Op een conferentie van de universiteit van Texas vertelde de Republikeinse senator John Cornyn vorige week over zijn ervaringen. Hij werd in 2017 lid van de inlichtingencommissie van de Senaat. 'Je moet een beveiligde ruimte in om je te laten informeren over wat de regering je dan ook maar wil meegeven, en als je naar buiten komt, denk je "dit had ik ook op het nieuws of in de krant kunnen zien".'

Cornyn stelt dat dit een goed moment is 'om het belangrijke debat te voeren over het eventueel aanpassen van het classificatiesysteem'. Barack Obama is de laatste president geweest die veranderingen op dit vlak heeft doorgevoerd.

Als niet wordt bijgehouden hoeveel geheime documenten in omloop zijn, is het ook niet verwonderlijk dat er weleens iets tussendoor glipt. Maar het opzettelijk verwijderen, verbergen of vernietigen van overheidsdocumenten is strafbaar. Wanneer een nieuwe president zitting neemt in het Witte Huis moet alle informatie van de vorige regering worden overdragen aan het nationaal archief in Washington DC, zo is vastgelegd in de Presidential Records Act. Of Trump, Biden en Pence zich schuldig hebben gemaakt aan het opzettelijk verwijderen van geheime documenten, wordt nu onderzocht. Trump beweert dat hij de documentatie inder tijd heeft gedeclareerd — waar hij als president toe gemachtigd was — al heeft hij daarvoor geen bewijs geleverd.

Ondertussen heeft het nationaal archief vertegenwoordigers van alle oud-presidenten en oud-vicepresidenten sinds Jimmy Carter aangeschreven met het verzoek hun persoonlijke opslag nogmaals te controleren op de aanwezigheid van geheime gegevens die bij eerdere zoekopdrachten mogelijk zijn gemist.

In het kort

- Bij verschillende voormalige (vice)presidenten zijn geheime documenten gevonden, die zij hadden moeten inleveren.
- Het is onduidelijk hoeveel geheime stukken er zijn en waar die zijn, want er is geen centrale registratie.
- Honderden ambtenaren mogen stukken als geheim of zeer geheim bestempelen.

